

Sygn. akt I ACa 893/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Robert Jurga SSA Barbara Baran
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **D. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w K., Zakładowi Karnemu w T., Zakładowi Karnemu w R.**

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 3 lutego 2016 r. sygn. akt I C 451/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 180 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego ;**

3. **przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata W. M. kwotę 221,40 zł, w tym 41,40 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA Robert Jurga SSA Paweł Rygiel SSA Barbara Baran

sygn. akt I ACa 893/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo D. K. skierowane przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego w K., Dyrektora Zakładu Karnego w T. i Dyrektora Zakładu Karnego w R., którym powód domagał się:

- nakazania stronie pozwanej złożenia oświadczenia przeproszającego za doznaną krzywdę moralną w związku z niezapewnieniem powodowi humanitarnych i godziwych warunków odbywania kary;
- zasądzenia zadośćuczynienia w wysokości 1.600 zł od Aresztu Śledczego w K., 89.900 zł od Zakładu Karnego w T. i 181.900 zł od Zakładu Karnego w R..

Sąd I instancji wskazał, że D. K. przebywał:

- w Zakładzie Karnym w T. w okresach od dnia 26 kwietnia 2000 r. do 24 maja 2000 r., od 23 sierpnia 2000 r. do 25 kwietnia 2003 r. i od 22 września 2003 r. do 24 lutego 2004 r.;
- w Areszcie Śledczym w K. od dnia 3 marca 2008 r. do dnia 2 kwietnia 2008r.;
- w Zakładzie Karnym w R. od dnia 2 kwietnia 2008 r. do dnia 21 lipca 2012r.

Następnie Sąd poczynił szczegółowe ustalenia dotyczące warunków odbywania kary przez powoda w każdej ze wskazanych wyżej placówek penitencjarnych, stanu zdrowia powoda oraz sposobu leczenia.

W szczególności Sąd I instancji ustalił, że w październiku 2002 r. odnotowano u D. K. leczenie uogólnionego świądu skóry. Sąd odnotował przy tym przebieg zastosowanego leczenia, jak też wskazał, że odnotowane objawy schorzenia wskazują, iż u powoda wystąpił świerz. Opis początku choroby może przy tym wskazywać na zakażenie w wyniku kontaktu ciała osadzonego z ciałem osoby zakażonej.

Tak poczynione ustalenia doprowadziły Sąd I instancji do oceny, że roszczenie powoda nie jest uzasadnione. Odnotowując, że roszczenie powoda zostało oparte na przepisach art. 23 i 24 k.c., jak też odwołując się do przesłanek określonych tymi przepisami Sąd doszedł do wniosku, iż postępowanie strony pozwanej nie było bezprawne. Przede wszystkim jednak Sąd uznał za zasadny podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia co do roszczeń majątkowych wynikających ze zdarzeń, które miały miejsce przed dniem 28 lutego 2009 r. Zarzut ten znajduje uzasadnienie w treści przepisu art. 442¹ § 1 k.c., statuującego trzyletni termin przedawnienia liczony od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Od powyższego orzeczenia apelację wniósł powód, zaskarżając wyrok co do oddalenia powództwa w kwocie 12.000 zł, odpowiadającej części roszczenia dotyczącego zadośćuczynienia za krzywdę moralną w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w T., wskutek przebytej choroby zakaźnej – świerzbu oraz odbywania kary pozbawienia wolności w odpowiednich warunkach higieniczno – bytowych. Apelujący podniósł zarzuty sformułowane jako odnoszące się do podstawy faktycznej wyroku, a dotyczące bezzasadnego przyjęcia, że zakażenie powoda świerzbem nie było skutkiem działania strony pozwanej, jak też, że powód miał świadomość o osobie zobowiązanej do zadośćuczynienia już od czasu wystąpienia krzywdy. W tym kontekście przedmiotowe zarzuty zostały powiązane z treścią art. 442¹ § 1 k.c. Nadto powód zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. i art. 102 k.p.c., czego konsekwencją ma być bezzasadne zasądzenie od powoda kosztów procesu w sytuacji, gdy należało zastosować art. 102 k.p.c.

W uwzględnieniu podniesionych zarzutów powód wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od strony pozwanej kwoty 12.000 zł i odstąpienie od obciążenia powoda kosztami procesu. Nadto wniósł o zasądzenie od strony pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego. Jako wniosek ewentualny apelujący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powoda nie jest uzasadniona.

Przede wszystkim wymaga zauważenia, że przedmiotem apelacji jest wyrok Sądu I instancji oddalający powództwo w części, a to w zakresie ograniczonym kwotowo do 12.000 zł i przedmiotowo do podstawy faktycznej związanej z okresem osadzenia powoda w Zakładzie Karnym w T.. Tym samym, aktualnie, przedmiot kontroli ograniczony jest do ewentualnych naruszeń dóbr osobistych powoda w okresie od 26 kwietnia 2000 r. do 24 maja 2000 r., od 23 sierpnia 2000 r. do 25 kwietnia 2003 r. i od 22 września 2003 r. do 24 lutego 2004 r., zaś treść zarzutów wskazuje, iż naruszenie związane jest z ewentualnym zakażeniem powoda w w/w placówce penitencjarnej świerzbem.

W tym stanie rzeczy bezprzedmiotowy jest zarzut skierowany przeciwko podstawie faktycznej, a odwołujący się do bezzasadnego przyjęcia, że zakażenie powoda świerzbem nie było skutkiem działania strony pozwanej. Po pierwsze, Sąd Okręgowy poczynił ustalenia, z których wynika, iż do ujawnienia zakażenia powoda doszło w okresie odbywania przez niego kary w Zakładzie Karnym w T., jak też przytoczył okoliczności związane z charakterystyką choroby i przyczyn zakażeń. Z ich treść, jak też z treści dowodu z opinii biegłego wynika, iż istnieją podstawy do przyjęcia, że do samego zakażenia doszło w Zakładzie Karnym. Po drugie, zbędne było czynienie dalszych, szczegółowych ustaleń i ocen prawnych w tym zakresie, skoro Sąd I instancji przyjął, iż roszczenia związane z tą podstawą faktyczną są przedawnione.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia faktyczne w części dotyczącej okoliczności odbywania kary przez powoda w Zakładzie Karnym w T.. W szczególności treść zgromadzonego materiału dowodowego nie dawała podstaw do czynienia dalej idących ustaleń, w tym dotyczących okoliczności, z których mogłoby wynikać, iż powód dowiedział się o samym zakażeniu jak i podmiocie odpowiedzialnym za to zakażenie w późniejszym czasie. I tak, bezsporne w sprawie było, że same objawy zakażenia były znane powodowi już w trakcie ujawnienia się objawów choroby i leczenia. Z treści dowodów, w tym zeznań powoda nie wynika, by o identyfikacji choroby D. K. dowiedział się później niż w trakcie leczenia w Zakładzie Karnym. Okoliczności, że w jakiejś późniejszej dacie powód miałby się dowiedzieć jakie jest źródło zakażenia oraz, że związane ono może być z warunkami panującymi w w/w placówce penitencjarnej nie były objęte nawet twierdzeniami powoda. Tym samym brak było podstaw do przyjęcia, że z tych względów powód dowiedział się o samej szkodzie, jak i okolicznościach pozwalających na identyfikację strony pozwanej jako odpowiedzialnej za naprawienie szkody po dniu 28 lutego 2009r.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelujący w pełni podziela dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę prawną, że roszczenie powoda w tej części jest przedawnione.

Zgodnie z art. 442¹ § 2 k.p.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jak już wskazano, w sprawie brak było podstaw do ustalenia, że o samym zakażeniu świerzbem i przyczynach zakażenia powód dowiedział się później niż jego pobyt w Zakładzie Karnym w T.. Argumentacja D. K. w tym zakresie ograniczyła się do twierdzenia, iż o odpowiedzialności strony pozwanej dowiedział się z pisma Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 28 listopada 2011 r.

Zważyć należy, że pismo (...) dotyczy ogólnej informacji o prawach osoby poszkodowanej w związku z naruszeniem jej dóbr osobistych. Udzielona powodowi informacja nie dotyczy przy tym konkretnych naruszeń, a obejmuje ogólną informację o treści prawa. Nie sposób zatem uznać, że wprost dotyczy okoliczności faktycznych związanych z zakażeniem powoda świerzbem, a w związku z tym, że powód dopiero z pisma (...) dowiedział się, iż istnieje możliwość powiązania tego zakażenia z warunkami higienicznymi panującymi w placówce penitencjarnej.

W sprawie nie budzi wątpliwości, że sama świadomość doznanej szkody musiała wystąpić u powoda już w dacie zakażenia i podjętego leczenia, skoro dotknięty został widocznymi i dotkliwymi skutkami choroby. Przesłanka

wiadomości o szkodzie jest zatem spełniona w chwili, w której poszkodowany wie o istnieniu szkody w ogóle tj. gdy ma świadomość faktu powstania szkody (tak SN w wyroku z 20 stycznia 2005 r., II CK 358/04). Z kolei dowiedzenie się o osobie zobowiązanej do naprawienia szkody oznacza ustalenie podmiotu mającego być pozwanym w sposób pewny. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 marca 2005 r., II CK 468/04, „Zdarzenie określone w art. 442 § 1 KC jako dowiedzenie się poszkodowanego o osobie obowiązanej do naprawienia szkody może przybierać - zależnie od kontekstu sytuacyjnego - różne formy zjawiskowe, od prostych np. oświadczenia sprawcy szkody lub zawiadomienie dokumentem urzędowym, do stanu świadomości opierającego się na informacjach cząstkowych prowadzących stopniowo do przekonania poszkodowanego o odpowiedzialności danej osoby. W razie wyrządzenia szkody przez osobę prawną sytuacja ta może się komplikować, zwłaszcza gdy struktura takiej osoby jest złożona, a możliwości poznawcze poszkodowanego niewysokie”. Chodzi tu zatem o pozyskanie przez poszkodowanego tego rodzaju informacji, które pozwalają na przekonanie o przypisaniu odpowiedzialności za szkodę określonemu podmiotowi. Tymczasem argumentacja powoda odwołująca się do pisma Rzecznika Praw Obywatelskich nie wskazuje, że dopiero z tą chwilą powód dowiedział się o mających znaczenie dla przypisania pozwanemu Skarbowi Państwa odpowiedzialności faktach. Powód powołuje się jedynie na to, że został poinformowany o treści przepisów dotyczących odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych. Tym samym wskazuje na informacje dotyczące odpowiedzialności w ogóle niezidentyfikowanych podmiotów, a nie do okoliczności pozwalających na zidentyfikowanie osoby odpowiedzialnej za szkodę.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w pełni podziela ocenę prawną, że roszczenie powoda w części objętej apelacją uległo przedawnieniu, skoro o przesłankach warunkujących bieg terminu przedawnienia powód dowiedział się najpóźniej w dacie opuszczenia Zakładu Karnego w T. (co nastąpiło w dniu 24 lutego 2004 r.), a pozew w sprawie został wniesiony z przekroczeniem trzyletniego terminu przedawnienia, bo w dniu 4 marca 2012 r.

Nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. Dla zastosowania tego przepisu i odstąpienia od obciążenia strony kosztami procesu nie jest bowiem wystarczające odwołanie się sytuacji osobistej i majątkowej strony, lecz dodatkowo wystąpienie innych szczególnych okoliczności. Takie okoliczności w sprawie nie zachodzą. W szczególności roszczenie powoda – co do zasady – nie było usprawiedliwione, a w tym zakresie, w którym ewentualnie byłyby podstawy do uwzględnienia powództwa, roszczenie zostało zgłoszone ze znacznym opóźnieniem w stosunku do upływu terminu przedawnienia.

Biorąc to pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik (art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.), a na zasądzone koszty składa się opłata od wynagrodzenia radcy Prokuraturii Generalnej, ustalona w zgodnie z § 8 ust.1 pkt 26 w zw. z § 10 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804) w zw. z art. 11 ust.3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (t.jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 1313).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie § 14 ust.1 pkt 26 w zw. z § 16 ust.1 pkt 2 i w zw. z § 4 ust.1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1805).

SSA Barbara Baran SSA Paweł Rygiel SSA Robert Jurga